

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยในปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่าเป็นช่วงวิกฤตการณ์อีกครั้งหนึ่ง ที่ประชาชนและสังคมไทยจะต้องเผชิญปัญหาเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการคืนร้นต่อสู้เพื่อหารายได้ให้มากที่สุด เพื่อจุนเจือครอบครัว บุตรหลาน ให้มีปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต และได้รับความสะดวกสบาย จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวสังคมระดับล่างถึงระดับกลางทำให้บางครอบครัวลืมนึกถึงความต้องการที่แท้จริงของบุตรหลาน การดูแลด้วยค่านิยมทางวัตถุได้เข้ามาแทนที่การอบรมดูแลทางด้านจิตใจซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักในการเลี้ยงดูบุตรหลานกำลังจางหายไปจากสังคมไทย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่แน่นแฟ้นอย่างที่เคยมีมาในอดีต (ชัชวีร์ จาติกวณิช, 2549 : 27)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นแรงกดดันเพิ่มเติมให้คนต้องต่อสู้คืนร้นเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดในสังคม ประกอบกับค่านิยม วัฒนธรรมจากต่างชาติที่เรารับเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ขาดวิจาร์ณญาณ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางคตินิยมในการดำเนินชีวิต ทำให้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากขึ้นทุกวัน ทางหนึ่งที่น่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาของสังคม ได้อย่างมีระบบเป็นรูปธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม แก่เยาวชนและบุคคล ในสังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย สถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นสถาบันหลัก คือ สถาบันทางการศึกษาที่กระจายครอบคลุมทั่วประเทศทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชั้น ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาจนถึงขั้นอุดมศึกษา ทั้งในและนอกระบบการศึกษา ซึ่งปัจจุบันการศึกษา ได้แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวาง การพัฒนาผู้เรียนมีนโยบายที่จะพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มงวดด้วย โดยการมีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิบัติแก่ผู้เรียน (อภิชาติ ชำนาญผล, 2543 : 13) สอดคล้องกับชัชวีร์ จาติกวณิช (2549 : 27) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของเทคโนโลยี และอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาครอบงำ การเลี้ยงดูบุตรหลานได้เปลี่ยนไป สังคมครอบครัวไทยเกิดการหย่าร้างมากขึ้น บุตรหลานขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ส่งผลให้เด็กนักเรียนเกิดปัญหามั่วสุมอบายมุข และถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางที่ผิด นำไปสู่พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ถือการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยสถาบันในสังคมจะต้องเข้ามาดูแลร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทและเป็นศูนย์กลางร่วมสร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และจะต้องสร้างเครือข่าย ในการพัฒนาเด็กนักเรียนจากโรงเรียน ครู - อาจารย์ ไปยังครอบครัวของเด็กนักเรียน เพื่อ ผนึกกำลังสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน ได้ตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรม ขณะที่วิจิตร ศรีสุวาน (2549 : 4) ได้เสนอนโยบายด้านการศึกษาต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อนำไปสู่การจัดทำนโยบายรัฐบาลด้านสังคม ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ เร่งรัดการปฏิรูป การศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้ กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามานฉันท์ สันติวิธี วิถี ชีวิตประชาธิปไตยพัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา การจัด การศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพสมรรถภาพและประสิทธิภาพ

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนั้น ควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังพฤติกรรม เชิงคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมก่อน เพื่อให้สามารถสังเกตและติดตามผลได้ง่าย เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความประหยัด ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณธรรมจริยธรรม เริ่มต้นที่จะนำไปสู่คุณธรรมข้ออื่น ๆ โดยเฉพาะความมีวินัย ถือเป็นจริยธรรมที่นำพาให้บุคคล ต่าง ๆ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การที่คนมีวินัยคือ การกระทำตามกรอบ ตามกฎกติกา ตามกฎหมาย รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเมื่อ ประพฤติตามแล้วย่อมนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ และการที่บุคคลแต่ละ คนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยที่ดี รู้และปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมเป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้สามารถ ชี้ให้เห็นได้ว่าผู้นั้นมีความรับผิดชอบที่ดีอีกด้วยเช่นกัน ส่วนความประหยัดถือเป็นคุณธรรมที่ จำเป็นเนื่องจากปัจจุบันประชากรในชาติต่างต้องดิ้นรนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและฐานะทาง เศรษฐกิจที่ดี ดังนั้นต้องอาศัยความประหยัดเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างฐานะเพื่อไม่ให้นักเรียน หันไปสร้างความร่ำรวยโดยวิธีการทุจริตหรือทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม เมื่อบุคคล ได้รับการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมเป็นอย่างดีแล้วสิ่งที่สำคัญไม่ยิ่ง หย่อนไปกว่านี้คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นนามธรรม ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า

บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับการขัดเกลาทางค่านิยมมาเป็นอย่างดีแล้ว พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์และ
 จรรโลงคุณธรรมและช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ เช่น ความซื่อสัตย์และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมีความจำเป็นที่ต้องเริ่ม
 ดำเนินการตั้งแต่ระดับโรงเรียน ระดับครอบครัวเป็นต้นไปจนกระทั่งถึงระดับประเทศชาติที่
 จะต้องร่วมมือกันเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้ปรากฏโดยเร็ว (สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2)

ครู จัดว่าเป็นปูชนียบุคคล มีอิทธิพลกับเด็กนักเรียน ต่อบิดา- มารดา ที่คอยอบรมสร้าง
 เสริมสติปัญญาและจริยธรรมคุณงามความดีให้แก่เด็ก ครูที่มีคุณธรรมเท่านั้นจึงจะช่วยเสริมสร้าง
 ระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้ พฤติกรรมของครูนั้นมีความสำคัญกว่าคำสอน
 หลายสิบเท่า เพราะเด็กจะจดจำพฤติกรรมของครูอย่างติดตาฝังใจมากกว่าการจดจำคำสอน
 ดังนั้นการสอนเด็กให้เป็นคนมีศีลธรรมให้เด็กได้เห็นอย่างชัดเจน (ชวาน หลีกภัย. 2542 : 25)
 สอดคล้องกับ อำนวย อุเทศ (2542 : 1) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นนโยบายและ
 เป้าหมายสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ได้ผลเมืองของชาติที่มี
 คุณภาพการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และวิธีที่เชื่อว่าเป็นที่สุดคือการ ได้เห็นตัวอย่าง
 จากบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวหรือในโรงเรียน ครูผู้สอนจึงมีความสำคัญมากในฐานะเป็นบุคคล
 ตัวอย่างให้นักเรียนรับเอาแนวทางการปฏิบัติและนำเอาคำสั่งสอนของคุณครูไปปฏิบัติ เพราะ
 ค้นเคยกับการประพฤติปฏิบัติของครู ดังนั้น การส่งเสริมให้ครูมีความประพฤติเป็นแบบอย่าง
 ด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
 เป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ส่วนมาก
 นักเรียนยังมีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หลายประการ เช่น การมาโรงเรียนสาย
 การส่งการบ้านไม่ทันเวลา การใช้จ่ายอย่างสุรุษสุร่าย การไม่ช่วยกันรักษาความสะอาดของ
 บริเวณโรงเรียนหรือห้องเรียน และจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา
 2549 (โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด. 2549 : 26) พบว่า ด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ได้ดำเนินการ โดยการสอดแทรกในขณะจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอน ขณะที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือ
 แม้กระทั่งในช่วงของการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในแต่ละวัน โดยมีครูเวรประจำวันเป็น
 ผู้รับผิดชอบ ซึ่งทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์

ที่น่าพอใจ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ยังต้องได้รับการส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งถือว่ากำลังอยู่ในช่วงของวัยรุ่น พฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกมาถึงแม้ครูจะเห็นว่าไม่ถูกต้อง แต่ในกลุ่มของนักเรียนด้วยกันถือว่าเป็นเรื่องปกติ เช่น การปล่อยขายเสื่อออกนอกทางเกว การเดินเหยียบส้นรองเท้า การมาโรงเรียนสาย การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การนำเงินไปซื้อสิ่งของเครื่องประดับที่ไม่จำเป็นแทนที่จะนำไปซื้ออุปกรณ์การเรียน การหยอกล้อกันขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด จึงสนใจที่จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและกลยุทธ์ ในการดำเนินการเริ่มต้นด้วยการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและการนิเทศติดตามผล เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้ใกล้ชิดรวมไปถึงการเป็นคนดีของสังคมในโอกาสต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร
2. จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ดให้ดีขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 34 คน ประกอบด้วย

- 1.1.1 ผู้วิจัย นางวิไลวรรณ สาลาสูตา
- 1.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 1.1.3 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 25 คน
- 1.1.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ม. 3) ของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 179 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 43 คน ประกอบด้วย

- 1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 1.3.2 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 25 คน
- 1.3.3 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน
- 1.3.4 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน

2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 : ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 3) ดังนี้

2.1 กรอบงานมีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.1.1 การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมี 5 ด้าน คือ

- 1) ความมีระเบียบวินัย
- 2) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 3) ความประหยัด
- 4) ความซื่อสัตย์
- 5) ความรับผิดชอบ

2.2 กลยุทธ์ที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

2.2.1 กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร

2.2.2 กิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต (ทุกวันสุดท้ายของ

สัปดาห์)

2.2.3 กิจกรรมต้นไม้พูดได้และป้ายคุณธรรม

2.2.4 กิจกรรมการสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกในทุก

กลุ่มสาระการเรียนรู้

3. การจัดการท่าและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล โดยอาศัยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ประกอบด้วยการตรวจสอบข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบข้อมูลด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และการตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ เคมมิสและแม็กเท็กการ์ท (Kemmis and Mc Taggart . อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช. 2544 : 13) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการ PAOR ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การปฏิบัติการ (Action)
3. การสังเกตการณ์ (Observation)
4. การสะท้อนกลับกับการปฏิบัติการ (Reflection)

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัย คือ

1. แบบสำรวจ
2. แบบสังเกตพฤติกรรม
3. แบบสัมภาษณ์
4. แบบบันทึก

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน 2551 - เดือนมีนาคม 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 : ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 3) โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ให้เป็นที่พึงพอใจ และเป็นที่ชื่นชมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงาน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการนิเทศติดตามผล

2. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนของครู รวมไปถึงการสังเกต การเฝ้าติดตามพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในที่นี้พิจารณาใน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตาม กติกา กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือกฎหมาย ที่กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคม เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น กฎหมายของลูกเสือ เป็นต้น

2.2 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงออกถึงความดีมีไมตรีจิตแก่ผู้อื่นในลักษณะของการเสียสละทั้งทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญา ทางกำลังทรัพย์และทางใจ

2.3 ด้านความประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม และไม่ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ละเว้นการใช้จ่ายในสิ่งที่แพงเกินไป การซื้อหาสิ่งใดจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้เป็นอันดับแรก

2.4 ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนในอันที่จะปฏิบัติงาน ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกระตือรือร้นในและตั้งใจจริง

2.5 ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางกาย วาจา และความจริงใจที่เกิดขึ้นภายในจิตของนักเรียน ด้วยความจริงใจ

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม รวมทั้งจะเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ต่อไป